

Ida Merete Johannessen

Fra gjenstand til museumsgjenstand

Stemmer teori overens med praksis?

Bacheloroppgave i Kulturminneforvaltning

Veileder: Thomas Brandt

Mai 2021

Ida Merete Johannessen 04.04.2021

Ida Merete Johannessen

Fra gjenstand til museumsgjenstand

Stemmer teori overens med praksis?

Bacheloroppgave i Kulturminneforvaltning
Veileder: Thomas Brandt
Mai 2021

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Det humanistiske fakultet
Institutt for historiske og klassiske studier

NTNU

Kunnskap for en bedre verden

Forord

I løpet av arbeidet med bacheloroppgaven er det mange som har stått frem som solide støttespillere, og de fortjener all min takknemmelighet.

Først og fremst vil jeg takke veilederen min Thomas Brandt for sine faglige innspill, konstruktive tilbakemeldinger, og at han gjennom arbeidsprosessen både har satt krav og gitt oppmuntringer som har motivert meg til å prestere opp mot mitt beste.

Takk til min forlovede Trym, som har vært en stor støtte, og som hele veien har lagt forholdene til rette slik at jeg kan fokusere best mulig på oppgaven.

Takk til min familie, som har støttet meg og vært en engasjert heilagjeng.

Takk til mine klassekamerater på studiet kulturminneforvaltning, som har bidratt med konstruktive tilbakemeldinger og idéer til oppgaven.

Sist, men ikke minst vil jeg takke alle på Moss by- og industrimuseum og Bjørg Holsvik som tok meg godt imot og som var villige til å dele sine tanker og erfaringer i museumshverdagen deres.

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning.....	3
2.0 Teori	3
2.1 Hva sier teorien om musealisering?	4
2.1.1 Anne Eriksen:	4
2.1.2 Latham og Simmons:.....	5
2.1.3 Rogan og Amundsen:	5
2.3 Sentrale begreper.....	6
2.3.1 ICOM.....	6
2.3.2 Museum.....	6
2.3.4 Musealisering	6
2.3.5 Primus.....	7
3.0 Metode	7
3.1 Hospitering	7
4.0 Moss by- og industrimuseum	7
4.1 Museumsreformen.....	8
4.2 Moss Bryggeris historie.....	9
5.0 Teori vs. Praksis5	11
5.1 Hva må gjøres før man kan hente inn gjenstander?.....	11
5.3 Hva skjer under selve henting av gjenstandene?	12
5.4 Hva skjer egentlig under registreringsprosessen?	14
5.4.1 Bilder:	14
5.4.2 Tekstil:	16
5.4.3 Flasker:	18
6.0 Avslutning.....	21
6.1 Hovedfunn	21
6.3 Videre forskning	22
Referanser	23

1.0 Innledning

Det har de siste årene vært et stort fokus i nyhetsbildet om bevaring av gjenstander og forskjellig kulturarv, men det har vært lite fokus på hvordan det er å ta gjenstander inn på museet. Jeg hadde selv aldri hørt om prosessen før jeg lærte om den under forelesninger i museologi.

Anne Eriksen sier i sin bok *Museum – En kulturhistorie* at «Museenes oppgave er å samle, bevare, utforske og formidle materielle vitnesbyrd om mennesker og miljø»¹. I løpet av studiet kulturminneforvaltning har vi lært mye om dette, men dette er likevel teoretisk kunnskap. Jeg fikk først oppleve dette i praksis gjennom min hospiteringsperiode. Når jeg da gikk inn i hospiteringsperioden hadde jeg allerede funnet ut av en problemstilling. Jeg ønsket å undersøke i hvilken grad de teoretiske prinsippene vi har lært om på studiet stemmer overens med den jobben som gjøres i hverdagen på museet.

Hovedfokuset i denne oppgaven vil derfor være hvordan prosessen med å ta inn gjenstander er i teorien og hvordan den er i praksis. Jeg vil først se på hva de tre forfatterne jeg har valgt ut sier om temaet. Deretter vil jeg fortelle om min hospiteringsperiode og litt om Moss by- og industrimuseum. Videre vil jeg snakke kort om Moss Bryggeris historie. Helt til slutt vil jeg sette teori og praksis opp mot hverandre og besvare problemstillingen: *I hvilken grad stemmer teori overens med praksis under musealisering?*

2.0 Teori

I teori delen vil jeg ta for meg tre bøker og se på de ulike tingene de sier om hvordan en gjenstand blir til en museumsgjenstand. Jeg vil først og fremst bruke Kiersten F. Latham og John E. Simmons sin bok *Foundations of museum studies*². Jeg vil også trekke inn andre forfattere og deres litteratur som Anne Eriksen med boka *Museum – En kulturhistorie*³ og Bjarne Rogan og Arne Bugge Amundsen sin bok *Samling og museum*⁴.

¹ Eriksen 2009, 13

² Latham og Simmons 2014

³ Eriksen 2009

⁴ Rogan og Amundsen 2010

2.1 Hva sier teorien om musealisering?

2.1.1 Anne Eriksen:

I Eriksens bok blir det nevnt at Primus blir brukt nasjonalt for registrering av gjenstander⁵. Det blir også tatt opp hvordan flere opplysninger er blitt inkludert i gjenstandsregistreringene som for eksempel gjenstandens opphav, bruk og tidligere eiere. Alt dette handler om å kunne samle inn mest mulig informasjon om gjenstandens sosiale liv før musealiseringen⁶.

Eriksen tar også opp hvor viktig gaver fra publikum har vært for museene. Her tar hun også opp utfordringen ved at det ofte er forskjell på hva museet selv ønsker å ta imot og hva giver selv vil gi bort. Det er blitt slik at museer i dag som allerede har store samlinger sier nei til gjenstander som ikke passer inn i hva det museet representerer⁷.

I kapittel 5 tar Eriksen for seg det å samle. Hun tar her opp at museenes grunnleggende oppgave er å samle. Innsamlingen til museet er en del av en utvalgsprosess. Det museet velger å samle inn er bare en liten del av totalen av ting som de har å velge mellom. Under utvalgsprosessen ser man på hvilken verdi gjenstanden har som for eksempel estetisk, symbolsk eller økonomisk verdi⁸. Det man må tenke på er at gjenstanden skal speile helheten, og den skal representere, fortolke og fremstille noe.

Videre snakker Eriksen om hvordan en stor del av museumsvirksomheten er å forvalte eksisterende samlinger⁹. Dette dreier seg om konstant bevaring og gode magasinforhold. Museene skal kunne bevare de eksisterende samlingene sine samtidig som de får inn nye gjenstander.

Som vi kan se tar Anne Eriksen opp mange begreper og perspektiver på museenes arbeid med samlinger. Eriksen går ikke inn på spesifikt hvordan man samler og bevarer gjenstander, men ser heller på det overordnede med samling av gjenstander.

⁵ Eriksen 2009, 110

⁶ Ibid, 217

⁷ Ibid, 218

⁸ Ibid, 117

⁹ Ibid, 133

2.1.2 Latham og Simmons:

I denne boken tas det i stor del opp hvordan man bevarer og forvalter gjenstander på museene. Hvor lenge gjenstandene holder seg kommer ann på bevaringsteknologi og hvilke teknikker man bruker for å bevare gjenstanden. Det finnes spesialister som utvikler nye måter og teknikker for å bevare gjenstander¹⁰.

I kapittel 4 tas det opp hvordan registreringsprosessen foregår på mange museer. Før man kan gjøre noe, må man kjøpe eller få gjenstanden gitt til museet. Deretter blir eierskapet av gjenstanden flyttet over til museet og gjenstanden vil få tildelt et nummer slik at man kan spore den gjenstanden gjennom prosessen¹¹. Gjenstanden blir registrert sammen med all informasjon man allerede har om gjenstanden. Informasjonen vil blant annet være hvor gjenstanden er fra, historien bak den og tidligere eiere. I noen museer blir gjenstanden tildelt et registreringsnummer som enten blir merket på selve gjenstanden eller på en lapp som festes til gjenstanden¹². Når gjenstanden er blitt merket blir den plassert i magasinet. Det bør være et system i magasinet slik at det er klart hvor i magasinet gjenstanden blir plassert slik at man unngår å glemme hvor man har plassert en gjenstand¹³.

Som vi kan se går Latham og Simmons litt mer spesifikt inn på hvordan registreringsprosessen er. De går mer inn på det praktiske enn det Anne Eriksen sin bok gjør. Latham og Simmons beskriver her en perfekt registreringsprosess.

2.1.3 Rogan og Amundsen:

I denne boken er det litt forskjellig ting som tas opp. Det blir i kapittel 4 tatt opp at Primus er blitt den nasjonale it-løsningen for registrering av gjenstander etter museumsreformen¹⁴. I tillegg blir det snakk om utvelgelse av gjenstander under innsamling. Når man velger ut noe så må man også velge bort noe annet. Gjenstandene alene representerer ikke en samling, men det er heller informasjonen rundt gjenstanden og selve gjenstanden sammen som er med på å representere hva samlingen handler om. Dette handler om hvordan man bygger opp ting rundt gjenstanden som for eksempel hvordan man klassifiserer, hvilke data man velge å registrere eller ikke, og hvordan man forvalter og stiller ut gjenstanden¹⁵. I tillegg tas det opp

¹⁰ Latham og Simmons 2014, 53

¹¹ Ibid: 55

¹² Ibid: 56

¹³ Ibid

¹⁴ Eriksen 2010, 72

¹⁵ Rogan og Amundsen 2010, 145

gjenstandens sosiale liv. Her menes det hvordan gjenstanden har levd og eldes gjennom bruk og gjennom flere forskjellige eiere¹⁶. Museumssamlinger representerer ikke objektivt en historie, verden eller natur, men heller hvordan en konservators fortolkning av historien er¹⁷.

Slik vi kan se har Rogan og Amundsen sin bok fokuset mer på informasjonen rundt gjenstanden. De tar frem ulike måter å se på hva samlingene representerer.

2.3 Sentrale begreper

2.3.1 ICOM

ICOM står for «The International Council of Museums» og er en internasjonal organisasjon for museum og museumsansatte¹⁸. De er med på å sette opp etiske retningslinjer og standarden for hvordan medlems museene skal drive museene sine ved å følge ICOMs museumsetiske regelverk.

2.3.2 Museum

Et museum er ifølge ICOMs museumsetiske regelverk:

En permanent, allmennyttig institusjon i samfunnets og samfunnsutviklingens tjeneste som er åpen for publikum. Et museum samler inn, konserverer, forsker og formidler og stiller ut materielle og immaterielle kilder til kunnskap om mennesker og miljø for studieformål, utdanning og underholdning.¹⁹

2.3.4 Musealisering

Ifølge Anne Eriksens bok «Museum – En kulturhistorie» er musealisering når en gjenstand blir flyttet ut av sin opprinnelige sammenheng og over til museets²⁰. Det handler også om hvordan gjenstanden får en ny identitet som museumsgjenstand.

¹⁶ Rogan og Amundsen 2010, 261

¹⁷ Ibid, 262

¹⁸ ICOM 2021

¹⁹ ICOM 2011, 35-36

²⁰ Eriken 2009, 136

2.3.5 Primus

Primus har nærmest blitt et begrep innen museumsdriften. Det er et verktøy som blir brukt nasjonalt for registrering av gjenstander.

3.0 Metode

Det jeg baserer bachelor oppgaven min på er mine egne observasjoner fra min hospiteringsperiode hos Moss by- og industrimuseum. Her vil jeg kun ta utgangspunkt i mine observasjoner på dette museet og ikke hvordan det kanskje er på andre museer rundt om i Norge. Ved å bruke deltakende observasjon, notater fra hospiteringsperioden og relevant litteratur vil jeg forsøke å drøfte min problemstilling.

3.1 Hospitering

Jeg har hatt min hospiteringsperiode hos Moss by- og industrimuseum i Moss. Museet befinner seg i de gamle byggene der møllene til Mossefossen tidligere var lokalisert. Dette passer bra siden hovedfokuset til museet er på industrien i lokalsamfunnet.

Jeg hospiterte fra 19.januar til 19.februar. Jeg hadde under mitt opphold der muligheten til å oppleve startfasen i et samlingsprosjekt. Jeg fikk være med å hente ting fra Moss Bryggeri museum som skulle legges ned. Det var interessant å se hvordan en gjenstand blir en del av en ny samling på et nytt museum og hvordan registreringsprosessen foregår.

På grunn av Covid-19 og nedstengingen av mange av kommunene i Viken ble det mye hjemmekontor og vi mistet mye tid. Vi fikk ikke hentet like mange gjenstander som vi hadde håpet på.

4.0 Moss by- og industrimuseum

Museet befinner seg i området rundt Mossefossen. Mossefossen har vært i bruk helt siden begynnelsen av 1100-tallet. Den er blitt brukt til frakting av tømmer, kverning av korn og annen industri i området. De gamle bygningene av teglstein hvor museet er lokalisert den dag i dag har en arkitektonisk stil som var typisk for industribygg i Norge på begynnelsen av 1900-tallet. Tidligere var bygningen kalt Kloster mølle og Galla Mølle på grunn av møllene

som befant seg inne i bygningen²¹. Museet fokuserer på industrien i Moss, og basisutstillingen deres viser glassemballasje fra Moss Glassverk og PLM, papirindustri, vannkraft og hvordan produksjonen med møllene fungerte når de var i bruk. Det at bygningen tidligere var et industribygg gir et spesielt preg til utstillingen. Når man kan gå gjennom utstillingen og se originale møller fra den tiden de var i bruk, er det noe helt spesielt. Man får en følelse av hvordan det kunne vært på den tiden.

Bilde 1. Museets basisutstilling om Moss Glassverk. Foto: Ida Merete Johannessen 19.02.2021

4.1 Museumsreformen

Moss by- og industrimuseum er del av det som blir kalt Østfoldmuseene. Dette er en organisasjon som har samlet museer og andre museumstjenester i området som tidligere ble kalt Østfold under ett og samme navn. Østfoldmuseene ble til etter Museumsreformen som varte fra 2002 til 2009. Museumsreformen var ment som en konsolidering av museene. Den var også til for å skape samarbeid mellom museene, heve det faglige nivået og for å skape økt ressursutnyttelse²².

²¹ Ringdal 1994, 513

²² Eriken 2009, 110

Etter museumsreformen ble innført ble det mange forandringer for museene som skulle være del av Østfoldmuseene. Registreringen av gjenstander ble nå gjort i primus over hele landet, men fellestjenester for magasiner, foto og bevaring måtte bli gjort lokalt. I 2001 ble Museumstjenesten i Østfold etablert, og de ble i 2006 en del av Østfoldmuseene²³. Deres arbeidsområde er å få kunnskap om hvordan man best mulig kan bevare museumsgjenstander. De er ikke de eneste som har hjulpet Østfoldmuseene. I 2012 ble Trollull fellesmagasin også en del av organisasjonen²⁴. Dette er en gammel fabrikk bygning som er blitt bygd om til et toppmoderne magasin på 3200 m². Etter museumsreformen har samarbeidet mellom museene og i tillegg de nye museumstjenestene gjort at Østfoldmuseene har forbedret seg betydelig når det kommer til registrering og bevaring av gjenstander.

4.2 Moss Bryggeris historie

Under mitt opphold på museet var det mye fokus på Moss Bryggeri og Moss Glassverket. Grunnen var at vi skulle hente inn en stor samling fra Moss Bryggeri museum. Samlingen ville innebære blykkbokser, tekstiler og mest av alt glassflasker.

Bilde 2 og 3. Moss Bryggeris Museums utstilling. Foto: Ida Merete Johannessen 20.01.2021

²³ Østfoldmuseene 2021

²⁴ Ibid

Bryggerihistorien til Moss starter i 1838 når Mathias Calmeyer Gude begynner å brygge øl i Moss på Gudes Bryggeri²⁵. I 1854 kommer det et nytt bryggeri på banen som i 1875 bytter navn til Moss Bryggeri²⁶. Begge bryggeriene produserer og selger øl i mange år frem til år 1900 der begge får økonomiske problemer. På grunn av dette bestemmer de to bryggeriene seg i 1903 for å slå seg sammen under navnet De forenede Bryggerier A/S²⁷. Allerede seks år etter bytter bryggeriet navn til Moss Aktiebryggeri.

I 1918 tar Alfred Konrad Rossing Heilmann over bryggeriet²⁸. Han begynte produksjon av mange forskjellige typer øl, mineralvann og maltekstrakt. Maltekstrakten fra Moss var på den tiden kjent over hele landet²⁹. Alfred Heilmann styrer bryggeriet med stor suksess helt frem til 1950 når hans sønn Carl Alfred Rossing Heilmann overtar³⁰. På begynnelsen av 90-tallet går bryggeriet svært godt og Moss Bryggeris Museum blir etablert, men ettersom årene går står lokale bryggerier i fare³¹. Andre større bryggerier som f.eks. Ringnes dominerer.

I 1997 må Moss Aktiebryggeri melde oppbud. Det er dette vi kan se på som slutten for Moss Aktiebryggeri som bryggeri, men på grunn av stort engasjement fra Mosseølets Venner produserer Berentsens Brygghus i dag fortsatt noen av de gamle øltypene, ut ifra original resept. Noen av de øltypene som blir produsert kan kjøpes på Varnaveien Mineralvann i Moss den dag i dag.

Under hospiteringsperioden ble det fokus på Moss Bryggeris Museum. Jeg var med på et prosjekt hvor vi skulle hente gjenstander fra det nedlagte museet.

Moss Bryggeris Museum ble startet i 1994 av lokalhistoriker Karin Behn Skjævestad³². Hun ville ha et museum som viste den lange tradisjonen til bryggeriet og som kunne ta vare på tradisjoner og gjenstander. Hun og mange andre historieinteresserte begynte å samle gjenstander fra bryggeriet. De fikk etter hvert god hjelp av bryggeriets daværende sjef Carl Alfred Rossing Heilmann. Bare et par år etter åpningen av museet ble bryggeriet lagt ned, men museet fortsatte helt frem til i 2019.

²⁵ Ringdal 1989, 291

²⁶ Ibid

²⁷ Ringdal 1994, 105

²⁸ Ibid, 222

²⁹ Nilsen 1988, 30

³⁰ Ringdal 1994, 578

³¹ Nilsen 1988, 53

³² Ringdal 1994, 580

Bilde 4. Moss Bryggeris museum. Foto: Ida Merete Johannessen 20.01.2021

Under hele prosessen med henting og registrering av gjenstander fra museet var vi i kontakt med Karin Behn Skjævestad som startet museet og Trine Lise Heilmann som var barnebarnet til Alfred Konrad Rossing Heilmann, som var den første eieren av bryggeriet når Heilmann slekten tok over. Det var veldig interessant å høre alle Trine Lise sine historier fra oppveksten på bryggeriet.

5.0 Teori vs. Praksis

I denne delen av oppgaven vil jeg forklare hvordan det var å hente og registrere gjenstander til museet under min hospitering, og samtidig sammenligne med hva Anne Eriksen, Latham og Simmons og Rogan og Amundsen har sagt om dette.

5.1 Hva må gjøres før man kan hente inn gjenstander?

For å kunne hente gjenstander som skal tas inn på museet er det noen ting man burde gjøre før man går for å hente de. Først burde man se gjennom hva man selv har i sitt eget magasin slik at man ikke tar inn gjenstander man allerede har i magasinet. I tillegg burde man tenke gjennom hvilke gjenstander som kan passe inn i samlingen eller i basisutstillingen. Det var veldig lett å tenke seg til hvilke gjenstander som kunne passe inn i basisutstillingen når man

skulle hente fra Moss Bryggeris Museum på grunn av Moss by- og industrimuseums store fokus på industri og spesielt på Moss Glassverks produksjon av flasker.

I Latham og Simmons sin bok blir det tatt opp hvordan man får tak i gjenstander til museet³³. Det kan være gjennom for eksempel innkjøp eller ved å få det i gave. Under denne inntakelsen var det en gave fra det nedlagte Bryggeri museet og Karin Behn Skjævestad. Når museet får noe i gave eller kjøper inn en gjenstand må museet og giver/selger skrive under på en «giverkontrakt/innkjøpskontrakt». Dette kan man gjøre noen dager før man går for å hente gjenstandene eller samme dag. I denne kontrakten skal man skrive hvem som er mottaker og hvem som er giver/selger.

Det er en del man må ha med i kontrakten. For det første er det nødvendig å ha med giver/selger sitt navn, fødselsdato, adresse og telefonnummer. Dette er slik at man kan ta kontakt med giver/selger om det er noen spørsmål om gjenstanden og for at man skal kunne registrere tidligere eier inn i registreringen i Primus. For å gjøre kontrakten til et offisielt dokument er det viktig å ha giver/selger sin underskrift og mottaker sin underskrift. For det andre er det nødvendig å ha med hvilke typer gjenstander det er om man skal ta imot en samling. Det burde være en kort beskrivelse av hovedkategorier. Man må krysse av på om det er en gave eller et kjøp. Noen gaver eller innkjøp har ulike vilkår/betingelser/klausuler. Det er veldig sjeldent at dette skjer, men noen givere har ulike vilkår for at museet skal få gjenstandene.

Samlingen som skal tas inn blir tildelt et aksjesjonsnummer som skal gjelde for hele samlingen. Som Latham og Simmons sier i sin bok er det viktig at samlingen får dette aksjesjonsnummeret slik det er lettere å finne hele samlingen før hver gjenstand har fått sitt eget registreringsnummer³⁴. Samlingen til Moss Bryggeris Museum ble tildelt aksjesjonsnummeret: MBI.2021.001

5.3 Hva skjer under selve henting av gjenstandene?

Her vil jeg ta for meg mange eksempler fra hospitering.

³³ Latham og Simmons 2014, 55

³⁴ Ibid, 55

Det vi gjorde først når vi skulle hente gjenstandene var å signere giverkontrakten. Under første henting avtaler man også hvilken orden man skal hente gjenstanden og hvilke gjenstander man skal hente først. Vi fokuserte i første omgang på å hente med oss bilder og annet arkivmateriale. Det er greit å få med seg arkivmateriale først slik at dette forttest mulig kan gå igjennom en prosess der man ser på historikken ved det.

Bilde 5. Moss Bryggeris Museumsutstilling. Foto: Ida Merete Johannessen 20.01.2021

De som sto som giver for samlingen vi skulle hente var Karin Behn Skjævestad og Trine Lise Heilmann. Anne Eriksen tar opp i sin bok dilemmaet der man er nødt til å takke nei til mye som blir gitt til museet og at det noen ganger kan bli vanskelig når man ser forskjellen på hva museet gjerne vil ha og det giver gjerne vil at de skal ta³⁵. Vi støtte selv på dette dilemmaet ved at Skjævestad gjerne ville at vi skulle ta med oss så mye som mulig slik at ingenting skulle gå tapt. Når man blir tilbudt gjenstander og bildekopier er det vanskelig å ta imot siden museet har begrenset med plass så man må gå igjennom en utvalgsprosess. Anne Eriksen tar også opp i boken sin hvordan utvalgsprosessen utspiller seg³⁶. Det er ofte slik at konservatoren ser på om gjenstanden har en verdi og om det passer inn i museets profil. Den samlingen som man ser på museet er som oftest mye større, men på grunn av en utvalgsprosess er den blitt minsket ned til det museet ser på som verdifullt.

³⁵ Eriksen 2009, 218

³⁶ Ibid, 117

Når vi var ferdig med alt arkivmateriale og bilder kunne vi begynne å samle inn andre gjenstander. Under andre pulje i henting tok vi for det meste for oss flasker, men også noen blikkbokser og tekstiler. Det var utrolig mange flasker å velge mellom, men vi tok bare med oss de vi syntes virket interessante og som vi ikke hadde noen av fra før. Akkurat som Rogan og Amundsen nevner i sin bok er dette en del av en utvalgsprosess der når man velger noe så må man velg bort noe annet³⁷.

Vi hadde mange glassflasker med oss tilbake til museet og disse måtte pakkes inn i bobleplast og puttes i esker slik at de ikke knuste under transport. Heldigvis for oss var Moss Bryggeris Museum bare rett nede i gaten for Moss by- og industrimuseum så transportetappen var rimelig kort. Om det ikke hadde vært like kort avstand måtte man nok pakket inn gjenstandene litt bedre slik at det ikke var noen risiko for at de kunne bli ødelagt. Det hadde også vært lurt om man hadde hatt en større bil slik at alt fikk nokk plass og ikke kunne bli skrapet opp.

5.4 Hva skjer egentlig under registreringsprosessen?

Det første vi gjorde var å flytte alle gjenstandene inn på registreringsrommet. Dette gjorde vi for å samle hele samlingen slik at ikke noe blir rotet bort i kaoset. Før man kan begynne å registrere de ulike gjenstandene inn i Primus er det lurt å se gjennom hva man har fått med seg og begynne å kategorisere de. Her startet vi med å sette flasker for seg selv, og bilder og arkivmateriale ble lagt i en haug slik at man alltid visste hvor det var. To av forfatterne er enige i at man burde kategorisere gjenstandene i en samling. Rogan og Amundsen mener at kategorisering fører til orden, mens Anne Eriksen mener at det skaper orden og at ved å kategorisere gjenstandene gir det mulighet for at gjenstander i samme kategori kan sammenlignes med hverandre³⁸.

5.4.1 Bilder:

Siden konservatoren jeg jobbet med mente det var enklere å registrere reklameplakater og bilder fikk jeg lære dette først. Først må man ta av alt mulig av rammer som sitter utenpå bildene. Når man skal ta på gjenstandene må man bruke hansker slik at man ikke får fingermarker eller andre merker på gjenstanden. Konservatoren hjalp meg med å legge

³⁷ Rogan og Amundsen 2010, 143

³⁸ Eriksen 2009, 218

bildene i små stabler etter hvilken tidsperiode hun mente de var fra slik at de kunne registreres med noenlunde samme historikk.

Bilde 6 og 7. Fjerning av ramme rundt bilder. Foto: Ida Merete Johannessen 20.01.2021

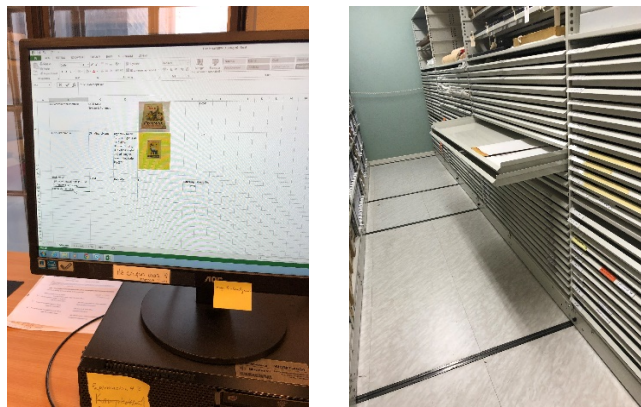
Når man registrerer, skal det registreres inn i primus. Vi gjorde det litt annerledes ved at jeg registrerte bildene inn i et excel ark slik at de senere kunne legge det inn i primus. Det som skal inn i registreringen når det kommer til bilde er historikk, beskrivelse, foto, datering, antall, tekst på bildet, om bilder er sort/hvit eller farger og eventuelle skader det er på bilde.

Beskrivelse av bilde er viktig å få med slik at når man ser igjennom magasinet så skal man lett kunne kjenne igjen bilde det er snakk om. I beskrivelsen tar man også med hva bilde skal forestille eller hva det er blitt tatt bilde av. Det hjelper også mye å vite om bildet er sort/hvit eller farget. Historikk er noe alle tre forfatterne mente var viktig å ha med slik at man vet hvor bilde er fra og hvor det har vært³⁹. Her kommer vi over på datering som er nyttig å vite til historikken. Om det er flere bilder som hører sammen ble de lagt sammen. Eventuelle skader blir registrert og det blir gjort en tilstandsvurdering. Tilstandsvurderingen er fra 0 til 4. Det å vurdere en gjenstand til 0 er å si at den er som ny og er i så å si perfekt stand. Om man vurderer gjenstanden til 4 sier man at gjenstanden er ganske nedbrutt og trenger omfattende og kostbar behandling for å hindre at den blir totalt ødelagt.

Når vi var ferdig med registreringen ble alle bildene merket med en blyant på baksiden i nederste høyre hjørne med aksjesjonsnummeret som var MBI.2021.001. Det gjelder å merke gjenstanden på et sted slik at det er lett for konservator å finne det, men som ikke er synlig for

³⁹ Eriken 2009; Latham og Simmons 2014; Rogan og Amundsen 2010

de som ser på den i utstillingen. Merkingen skal i tillegg ikke være skjemmende for gjenstanden. Etter merking blir bildene lagt i syrefrie mapper laget av syrefritt papir. Det er veldig viktig at det blir brukt syrefritt papir og ikke vanlig papir fordi vanlig papir kan være skadende for selve bildet. Aksjesjonsnummeret blir også merket i nederste høyre hjørne på utsiden av det syrefrie papiret slik at det er lett å se hvilken samling disse bildene hører til. Slik som Latham og Simmons sier i boken sin blir alt plassert i en reservert skuff i magasinet som er nummerert på utsiden og som er skrevet hvilken samling som hører til den skuffen⁴⁰. Nummeret på skuffen bildene er blitt lagt i blir lagt inn i excel-arket slik at det er lett for andre som leter etter bildene å vite hvilken skuff de ligger i.

Bilde 8 og 9. Registrering og magasinerings av bilder. Foto: Ida Merete Johannessen 21.01.2021

5.4.2 Tekstil:

Under denne henting var det mest fokus på bilder, arkivmateriale og flasker. Tekstiler var det ikke så mye av, men vi fikk med oss tre t-skjorter som vi registrerte.

Det var ikke noe forarbeid som måtte gjøres før man kunne begynne å registrere slik som det var med bilder. Det er mye av det samme som skal med i registreringen som med bilder, men man må legge til noen ting siden det er en annen type gjenstand.

Med de tekstile gjenstandene registrerte vi rett inn i primus. Det som skulle med var historikk, stikkord for å lettere kunne søke på gjenstanden, beskrivelse, materiale, størrelse, all skrift på t-skjorten og eventuelle skader eller slitasje. I historikken skal det være med hvor gjenstanden ble produsert, tidligere eiere, når den ble produsert og alt annet som kan være relevant for historien til denne gjenstanden. I beskrivelsen tar man først en kort beskrivelse av hvordan gjenstanden ser ut for deretter å gå litt mer i detaljer. Om det er klær noterer man seg ofte

⁴⁰ Latham og Simmons 2014, 56

hvilken størrelse klærne er i og hvilket materiale det er laget av. For å lettere finne gjenstanden i primus legger man inn stikkord som man assosierer med gjenstanden. Med de tekstilene vi jobbet med kunne man legge til stikkordene tekstil, bryggeri, Moss bryggeri og ølbryggeri. For at det skal være lettest mulig å finne gjenstanden i primus er det lurt å legge inn så mye som mulig om gjenstanden. Noe som ofte skiller gjenstandene fra hverandre er om de har tekst på seg fordi da er det lett å se forskjellen på teksten. På t-skjortene som vi registrerte måtte vi notere ned alt som sto på t-skjortene helt ned til den lille vaskelappen i nakken som de fleste hadde ignorert eller klippet av.

Neste steg var å merke t-skjortene. Tekstilene fikk sitt eget registreringsnummer siden de blir lagt rett inn i primus. Merking av tekstil er litt annerledes enn merking av andre gjenstander. På andre gjenstander blir det ofte merket rett på gjenstanden, mens på tekstiler må man ta i bruk en liten tøybit. Det blir klippet ut en liten tøybit som egentlig skal kokes før bruk. Grunnen til at de skal kokes er slik at de senere ikke krymper om man skal vaske den tekstile gjenstanden senere. Vi kokte ikke tøybiten fordi t-skjortene var i perfekt stand og hadde ingen skader som var synlige. Tøybiten blir brukt til å skrive registreringsnummeret på. Siden vi hadde tre t-skjorter ble tøybiten festet bak i nakken på t-skjortene. Latham og Simmons nevner dette med at registreringsnummeret kan merkes rett på gjenstanden, men også på en lapp som kan festes til gjenstanden⁴¹. De tre tekstile gjenstandene ble ikke lagt inn i magasinet, men ble heller hengt opp på registreringsrommet. De fleste av de tekstile gjenstandene som museet eier er på et annet magasin enn det som er på museet. Dette går imot det Latham og Simmons sier om at gjenstanden skal få sin egen plass i magasinet etter merking⁴².

Bilde 10. Merking av tekstil. Foto: Ida Merete Johannessen 16.02.2021

⁴¹ Latham og Simmons 2014, 56

⁴² Ibid

5.4.3 Flasker:

Av alle gjenstandene vi hentet var det flasker det var mest fokus på siden det var gjenstander fra det nedlagte Moss Bryggeris museum.

Bilde 11. Flasker med innhold og crown cork fra Moss Bryggeri. Foto: Ida Merete Johannessen 18.02.2021

Før vi begynte med registreringen kategoriserte vi alle flaskene ut ifra årsperiode, likhetstrekk og form. Noen av flaskene måtte skylles med vann og såpe siden de hadde rester etter tidligere innhold.

Registrering av flasker kan være veldig lett samtidig som det kan være vanskelig med noen flasker. Det er mye som skal med i registreringen av flaskene, men det meste kan man klippe og lime, om det er ganske så likt som noen av de andre flaskene.

I registreringen må man ha med historikk, beskrivelse, tekst på flasken og eventuelle skader. Historikk om flaskene inneholder produksjonstidsperiode, tidligere eiere og produksjonsselskap. Flaskene fra Bryggeri museet er fra Moss Bryggeri og mesteparten av de ble laget av Moss Glassverk så under historikk var det mye klipp og lim mellom de forskjellige flaskene siden de hadde samme grunnhistorikk. I beskrivelsen skal man ha med en kort beskrivelse av hvordan flasken ser ut. I den korte beskrivelsen burde det være med form på flasken, farge, kork på flasken og om det er innhold i flasken. Vi tok også med i beskrivelsen materiale, høyde og diameter. Det ble skrevet stikkord som for eksempel flaske, bryggeri og glass inn i primus for å lettere kunne søke på gjenstanden. Mange av flaskene var ganske like i utseende på selve flasken, mens etikettens tekst var annerledes. All teksten på flasken ble skrevet inn i primus slik at det er lettere å finne flasken i primus.

Merking av flasker var en ganske lett prosess. Under tekstiler snakket jeg om hvordan Latham og Simmons mente at registreringsnummeret kunne merkes rett på gjenstanden eller på en lapp som festes til gjenstanden⁴³. I motsetning til tekstil så kan man faktisk merke rett på flaskene. Før man kan merke flaskene må man vaske bort all mulig møkk som er på flasken. Dette skal gjøres varsomt og uten å ødelegge etiketten. Etter vasking merket man flasken med en spesiell hvit tusj som er laget spesifikt for merking av museumsgjenstander. Det er viktig at man ikke merker på den ringen under flasken som skal berøre bordet fordi da kan registreringsnummeret lett bli slitt bort. Ifølge Latham og Simmons skal gjenstanden etter merking bli plassert i magasinet, men det vi gjorde var å legge flaskene tilbake i boksene med bobleplast over seg⁴⁴. Grunnen til dette er jeg selv usikker på, men jeg kan tenke meg at de fortsatt så etter en plass i magasinet de kunne plassere gjenstandene. Siden jeg var den som registrerte gjenstanden er det fort mulig at de ikke hadde kontroll på hva de hadde akkurat da og heller skulle se igjennom gjenstandene som jeg hadde registrert senere.

Bilde 12. Merking av flasker. Foto: Ida Merete Johannessen 17.02.2021

Som vi kan se har de tre gjenstandstypene litt annerledes registreringsprosess, men det meste er det samme. Slik vi kan se så begynner alle gjenstandene likt ved at de blir kjøpt inn eller gitt i gave til museet slik som Latham og Simmons tar opp i sin bok⁴⁵. Vi fikk tilbud om å se igjennom samlingen til Moss Bryggeris Museum og plukke ut hva vi synes kunne passe til museet. Under innsamlingen var hele samlingen en del av en utvalgsprosess slik Anne Eriksen sier det⁴⁶. Anne Eriksen og Rogan og Amundsen er veldig like i sitt synspunkt på dette med at når du velger ut noe i samlingen må du også velge bort noe annet. Alle

⁴³ Latham og Simmons 2014, 56

⁴⁴ Ibid, 56

⁴⁵ Ibid, 55

⁴⁶ Eriksen 2009, 117

gjenstandene som var del av den samlingen som museet tok med seg fikk sitt eget aksjesjonsnummer for å samle samlingen slik Latham og Simmons sier i sin bok⁴⁷.

Når man begynner å bevege seg litt mer inn i registreringsprosessen har vi sett at de forskjellige gjenstandene blir registrert litt annerledes. Både flasker og de tekstile gjenstandene ble begge registrert rett inn i primus, mens bilder ble lagt inn i et excel-ark som senere skulle bli lagt inn i primus. Noe som er ganske likt for alle tre gjenstandene er informasjonen som blir registrert om gjenstanden. Det er selvfølgelig tilpasninger ut ifra gjenstanden, men en av tingene som er helt sikkert er at gjenstandens historie og sosiale liv er noe som de tre ulike gjenstandene må ha med. Her er de ulike forfatterne utrolig enig om at det er viktig å få med historien og informasjon rundt gjenstanden.

Det er under merking og magasinerings man ser den største forskjellen på de tre ulike gjenstandene. I Latham og Simmons beskrivelse av merking og magasinerings blir alle gjenstander merket enten rett på gjenstanden eller på en lapp som festes til gjenstanden⁴⁸. Deretter blir gjenstanden plassert i magasinet på en spesifikk plass slik at det ikke er mulig for å rote den bort. Prosessen var litt annerledes slik jeg opplevde den og hvor annerledes de tre gjenstandene ble håndtert. Slik vi har sett var flasker og bilder de to gjenstandene som ble merket rett på gjenstanden, mens tekstilene fikk en lapp som ble festet til gjenstanden. Dette stemmer ganske godt med Latham og Simmons prosess, men bare en av tre type gjenstander ble faktisk plassert rett inn i magasinet med en merket opp plass for dem⁴⁹. Flaskene og tekstilene ble plassert på et annet sted. Tekstilene ble hengt inne på registreringsrommet, mens flaskene ble lagt tilbake i plastboksen med bobleplast. Dette stritter mot Latham og Simmons ideale om hvordan magasinerings skal fungere⁵⁰.

⁴⁷ Latham og Simmons 2014, 55

⁴⁸ Ibid, 56

⁴⁹ Ibid, 56

⁵⁰ Ibid, 56

6.0 Avslutning

I denne oppgaven har jeg brukt tre pensumbøker i museologi for å beskrive musealisering. Dette har jeg kontrastert mot de opplevelsene jeg hadde i min praksis, hvor jeg jobbet med å overføre og registrere gjenstander fra Moss bryggerimuseum til Moss by- og industrimuseum. Jeg har i tillegg til pensum lagt vekt på ICOMs betydning, redegjort for historien til de to museene jeg flyttet gjenstander mellom, og for museumsreformen som har hatt stor påvirkning på registreringsprosessen. Målet har vært å svare på problemstillingen: *I hvilken grad stemmer teori overens med praksis under musealisering?*

6.1 Hovedfunn

Når jeg har sammenlignet hvordan musealisering i teorien fra pensumbøkene stemmer overens med det jeg opplevde i praksis, oppdaget jeg at mye er likt. Gjenstandene vi fikk inn til Moss by- og industrimuseum var en gave, og vi inngikk kontrakt med giverne før vi hentet gjenstander, i tråd med hva Anne Eriksen skriver om temaet⁵¹. Utvalgsprosessen stemte også overens med teorien, og vi opplevde det dilemmaet Eriksen drøfter når giver gjerne ville at vi skulle ta med alt de hadde, mens vi måtte gjøre en prioritering av hvilke gjenstander som hadde mest verdi for museet, som passer inn og er relevant for den planlagte utstillingen, fordi det ikke er ubegrenset med lagringsplass⁵².

Jeg fant også ut at teorien i hovedsak stemmer overens med det jeg gjorde i praksis også når det kommer til merking og kategorisering av gjenstander. Når det kommer til kategorisering var det i prinsippet likt, men at det i praksis skilte seg litt fra teorien fordi vi ikke magasinerte alle gjenstandene med en gang etter registrering. Det var fordi det ikke på forhånd var satt av plass i magasinet til gjenstandene, og de måtte derfor stå en stund lagret på registreringsrommet. I dette tilfellet kan corona-epidemien ha litt av skylden, siden det i perioden frem til henting av gjenstandene var krav om hjemmekontor, så de praktiske arbeidsoppgavene på museet hadde måttet bli satt litt på vent.

Jeg vil derfor konkludere med at selv om jeg observerte noen små ulikheter, stemte det aller meste overens med hvordan musealisering er beskrevet i pensum.

⁵¹ Eriksen 2009, 218

⁵² Ibid, 218

6.3 Videre forskning

Selv om jeg opplevde at teorien i høy grad stemte overens med mine opplevelser i praksis, er det allikevel et punkt jeg vil peke på, som jeg gjerne skulle ha lest mer om på forhånd. Der pensum dekker selve registreringsprosessen på en god måte, synes jeg det er noen mangler når det kommer til hva som skjer før og under henting. Da tenker jeg på de menneskelige og pedagogiske ferdighetene som trengs i møte med givere/selgere, de rent praktiske formalitetene, og hvordan man best gjør overføringen på en skånsom og effektiv måte.

Jeg synes også dette er et tema som det kunne vært nyttig og forsket videre på, med en variasjon av metode og med flere museer inkludert i forskningen, for at funnene kunne vært mer konstruktive og generaliserbare. Her tenker jeg at både en kvantitativ metode som spørreundersøkelse blant ansatte på et stort utvalg museer og kvalitative metoder som fokusgruppeintervjuer for diskusjoner refleksjon og dybdeintervjuer for å få en kjennskap til de mer subjektive opplevelsene til ansatte. Ettersom dette var mitt første møte med praksisfeltet gikk jeg nok glipp av en mengde detaljer som da kunne vært plukket opp, og kvaliteten på forskningen ville blitt langt høyere.

Referanser

- Amundsen, Bjarne Rogan og Arne Bugge. *Samling og museum* . Oslo: Novus forlag, 2010.
- Eriken, Anne. *Museum En kulturhistorie*. Oslo: Pax Forlag A/S, 2009.
- Eriksen, Anne. «Fra stevneplass til dialoginstitusjon - Norske kulturhistoriske museer 1950-2010.» I *Samling og museum*, av Bjarne Rogan og Arne Bugge Amundsen, 61-75. Oslo: Novus forlag, 2010.
- ICOM. *ICOM.museum*. 12 05 2021. <https://icom.museum/en/>.
- ICOM. «ICOMs museumsetiske regelverk.» Oslo, 2011.
- Latham, Kiersten F., og John E- Simmons. *Foundations of Museum Studies - Evolving systems of knowledge* . Santa Barbara : ABC-CLIO, 2014.
- Nilsen, Rolf Kr. *Vårt Eget Brygg Moss Bryggeri 150 år*. Rakkestad: Valdishold forlag AS, 1988.
- Ringdal, Nils Johan. *Moss bys historie 1700-1880*. Østerås: Centraltrykkeriet Østerås AS, 1989.
- . *Moss bys historie 1880-1990*. Otta: Engers Boktrykkeri A/S, 1994.
- Rogan, Bjarne, og Arne Bugge Amundsen. *Samling og museum*. Oslo: Novus forlag, 2010.
- Østfoldmuseene. *Om Østfoldmuseene* . 16 04 2021. <https://ostfoldmuseene.no/om>.

